

DIUARIU BELETRISTICU SI ENCICLOPEDICU — LITERARIU.

LITERATUR'A PROVENÇALA.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
(Continuare.)

Sirventesele personali coincidă adese-ori cu cele politice, și sunt de pretiu și valoare mai ales din cauza, că cuprind numeroase date privitoare la viața și caracterizarea trubadurilor. În fine sirventesul moral, carele sbuciușcă viciile timpului preste totu și ale unor stări și societăți în speciale, e asiderea vehemente, necrutându nice preotimea și nice chiaru pre capulu supremu alu biserice și pre biserica Romei, pre carea ultima între alții Guilhelmu Figueiras o prezenta că avendu tronula în abisulu iadului, o numesce lupu în piele de oie, șierpe fetatu de o viperă, soția a diavolului.¹⁾ De unde ôre atât'a focu și catranu? Lucrulu se esplica din istoria aceluor timpuri, din cunoscutele certe și lupte dintre Guelfi și Ghibellini: locuitorii Provinciei recunoscă adeca pre imperatul germanu de suveranu alu lor; era preste acest'a crancențele resbelului contr'a Albigensiloru, cumu și asprimea regimului casei guelfice de Anjou, pre partid'a româna-guelfica o facuse urgisita în ochii Francesiloru meridionali.

3. Trecemu la „tentiuni“ (teuzone) seu poemele contentioșe, poemele de cërta și disputa, proprie Provençaliloru și Francesiloru. Atari poeme emulatoșe, alternate nu suntu necunoscute nici în alte literatur vechie și nôue („amant alterna Camoenae“), ba chiaru și în riturile bisericesci dăm preste asiă-numitele „antifone.“ Aste inse tractedia numai obiecte apartenatorie realității, și suntu de soiul mai seriosu; precandu cele pro-

vençali și franceze suntu curate jociș și deprinderi ale bonmotului. Producte ale spiretului dialecticu alu timpului respectivu, ele îmbrăciosandu ori-ce obiectu, se urca pana la inceputele poesiei provinciale, în tempulu lui Abelardu, căci dejă comitele de Poitiers face amintire de diusele.

De întrebăm, că ôre este cutare tentiune opulu a diversi auctori, ori numai alu unu singuru? Trebue se ne decidemu cu Raynouard prelânga diversitatea aucturiloru. Căci în tentiune părțile litiganti vorbescu nu odata o limba pasiunata, ba otierita, cea ce abia de pôte proveni totdeun'a de la unulu și acelasi auctoriu. Nu numai atât'a, ci nice nu se pôte presupune, că vre unu trubaduru ar fi luat de bani bunu, că elu se fia introdusu și înfașosatu în cutare tentiune decătra auctoriulu ei unieu că rabdandu cu sange rece varie improspetări și vatemări. Dar' apoi acest'a diversitate a aucturiloru unei tentiuni o adeverescu și câteva testimonie istorice destulu de chiare. Cu acest'a inse nu negăm esistenția și ataroru tentiuni, în cari poetulu se pune în pôra și dialogisedia cu amorea, cu unu mantelu, cu Ddieu scl.

Ce se tiene de modulu compunerii tentiunei, poetii litiganti și împartasiă împromutatu strofele și respundeă la ele prin alte strofe de 4—8 ori; din aceste apoi inchiagandu-se poem'a, la finele ei se desemnă decătra propunetoriulu cestiunei de cërta, cu invoierea contrariulu seu, 1—3 arbitri barbatesci ori femeiesci. Despre tribunale stabilite anume în scopulu derimarei ataroru cestiuni, ori despre improvisarea tentiuniloru, n'avemu documente și adeverintie.

¹⁾ Fr Diez o. c. pag. 186.

Éca de esemplu câteva din întrebările pertractate în tentiuni: Cari sunt mai mari, bucuriile ori suferințele iubirei? Trebuie o femeie să facă totu atât pentru iubitul ei, câtu elu pentru ea? Din doi barbati casatoriti unul are femeia foarte urita, celu-alaltu foarte frumoasă, și amendoi le padiescu cu grigia; care din ei e mai de condamnatu? Cine e mai inamoratu, celu ce nu se poate reține se nu vorbescă despre dam'a sa pretotindeni, au celu ce si-duce numai în tacere aminte de ea? și alte asemenea, din cari întrebări unele documenta o morală prea de totu lacsa.

XII. *Poesi'a epica*. Canteculu său — cumu ar dice Romanulu — doin'a și hor'a, și preste totu poesi'a lirica, a formatu flórea poesiei occitane său provençali. Cele mai alese spirete si-aplicara poterile intru cultivarea acestui genu, carele prin varietatea formei și cuprinsului seu, prin farmeculu propunerii musicali, și prin marea sa inriurinta asupra societății, se recomandă înainte de cele-alalte genuri.

Uhland a demonstratu c-ei dreptu, că în Franci'a de medianópte eposurile natiunali, compuse în versuri alesandrine și în iambi de cinci pețióre, se recită și propunea în modu musicale.¹⁾ E invederatu inse, că dupa natur'a acumu memoratelor versuri melodicele acestor'a au trebuitu se fia foarte puține și simple în comparatiune cu cele ale poeziilor lirice, atâtu de variate în privinti'a structurii versurilor și strofelor. Dara fia ori-cumu, literatur'a provinciále nu ne subministra testimonie espre despre propunerea musicale a romanurilor.

Estmodu potemu dice, că poetii lirici si-consideră artea lor mai superióre, decâtu se se ocupe cu poesi'a didactica ori plane cu cea epica; éra cultivatorii ultimelor doué genuri de asemenea si-dedică tóte poterile eschisivu specialității lor proprié. De la acésta regula mai nu gasimu esceptiune.

Altmintre cá patri'a propria a romanului și novelei e de a se privi Franci'a septentrionale, și desclinitu provinciile ei apusane; dara cumcă și Franci'a de mediad' a fostu în abundanția de asemenea poeme epice, parte introduse din statulu vecinu, parte produse de provençali însfi, ne adeverescu numeróse locuri din scrierile trubadurilor. E de regretatu numai, că pre candu din poesi'a lirica ni se pastrara mai multe miie de piese, pre atunci abiá vre-o trei patru románuri și câteva novele scapara de dintii tempului și ajunsera pana în dílele nóstre.²⁾ Din ce cauze óre? Nu numai din caus'a estetica a multilateralității cârtiloru său colectiuniloru de poeme lirice și preste totu a memoratei preferinție ce se dá acestui genu de poesiá, ci și din acea causa istorica, că poezile lirice se referiá la numeróse persóne istorice ori chiaru

proveniá dela asemeni persóne. De acea se multiplicá și pastrá mai cu grigia manuscrisurile de poezie lirice, decâtu cele de románuri și naratiuni fabuloase.

(Va urmá.)

DR. GREGORIU SILASI.

EPISTOLA

Fratelui meu Victoru.

Imi ceri, se-ti scriu o poezie,
În tîmpulu nostru celu prosacu,
S'acordezu lir'a-mi aurie,
Lui Pegasus se-i viu de hacu;

Dar' ce se cântu, ce prin minune
Se nu fi fostu de toti cântatu?
Si cum se dau din lira-mi, spune,
Acorduri ce nu s'au mai datu?

Că-ci primavér'a cea verdie
Si vér'a cea plina de flori,
Si tómn'a cu mustulu din vie,
Si érn'a cu ai sei flori,

Ba chiar' natur'a nesfêrsita,
Dela celu mai micu gândacelu
Pâna la lum'i ce n'au limita,
Si-a harazitu poetu fidelu.

Si-ómeni de-acum si de-altadata:
Cu dragostea fara sfêrsitu,
Cu ur'a lor neimpacata,
Cu dorulu lor neimplinitu,

Cu nobil'a tiei iubire,
Cu jertfe și nemulțiamiri,
Cu naluciri de fericire
Si-amarele desamagiri;

Si cruntulu lor resboiu de sânge
Si dulcea pace dintre ei;
Si biét'a mama, care plânge,
Că si-a pierdutu copii sei;

Si fii, ce-adapu cu lacrimióre
Alu mamei lor mormentu cernitu;
Mirés'a ce'ntréba pe-o flóre,
Déc'o iubescé-alu ei iubit; —

Da! tóte, tóte-au fostu cântate
Si câte nu tîu minte eu;
Ah, spune-mi dar', ci spune-mi, frate,
De ce se cânte versulu meu?

Cântarea-si o cântare mare
Pe strune de-aurulu curatu,
Se sfarme unele hotare
Resunetulu ei fermecat!...

Dar'... vai! de ce se cântu eu óre,
Candu cânteculu meu e 'nzadaru?
Se versu mai bine lacrimióre,
Ér' lir'a-mi s'o spargu la hotaru,

Si póte gemetulu de mórte,
Ce-oru scóte strunele plesnindu,
Voru domoli a crudei sórte
Loviri pe-unu vechiu nému suferindu.

JOSIFU POPESCU.

¹⁾ Uhland Über das altfranzösische Epos, in periodicalu „Die Musen“ 1812 patr. III., la Fr. Diez o. c. p. 196.

²⁾ Intr'o poesiá a lui Guiraut de Calanson se enumera o suma însemnata de románuri și naratiuni romantice, cari trebuia se le scia unu jocolatoriu.

Judetiu.

— Romanu istoricu. —

Davidu Weirauch aveá o infaçiosiare aretósá. Inaltu, cu peptu latu, cu ochi albastrii, mari, espresivi, patrundietori, cu o gura binefacuta garnisita de dóue sîruri de dinti lucitori cá fildisiulu, nu poteá decátu se face o impresiune simpatica asupr'a ori càruia care 'lu vedeá, ér' vócea s'a cea sonora, pareá a atinge de-adreptulu córdele animei si a o induiosia

Numai din cându in cându o trasatura impregiurulu gurei s'ale, aretá cá sufletulu acestui omu nu este de acordu cu intielesulu cuvinteloru pre care gur'a s'a le rostesse cu atát'a maiestrie. Acésta impresiune repulsatóre se mai maresce prin aruncaturile s'ale de priviri, care ici cólea nu cadu oblu in faça ascultatoriulu ci retacescu de pre calea sinceritatii luându de-o-data o directiune chiorísie.

— „Iubiti ceratieni ai liberului si renumitului orasiu Brasiovu,“ incepù elu, „ve aducu din partea stapânului nostru Gavriilu, precumu si din partea magnatiloru sei si a poporului seu, adunatu in diet'a dela Sibiiu in dîu'a de 15 Maiu, ve aducu sanetate la toti de faça si ve rogu a dá ascultare vorbeloru mele, încredintiatu fiindu cá intieleptiunea vóstra ve va povetii cá se urmati dupa sfatulu meu, care se bizuia nu numai pe vointi'a stapênului nostru, dar' si pe dorinti'a intregului nostru neamu.“

„Éta, au trecutu patru ani de cându tiér'a a alesu si a instalatu pe Mari'a S'a Gavriilu Bathori de voda alu Ardélului in capital'a nóstra Clusiu. Patru ani dîcu, cá-ci astadi avemu in 7 Iunie 1612 ér' instalarea Mariei S'ale s'a sevêrsitu in 29 Martie 1608.“

Aici jupânulu judetiu alu Cohalmului se opri puçinu pentru a resuffá. Cându reincepù, cei cari se uitáu tiénta la elu si aveáu ochi buni, potura vedeá, cá éra aruncase asupr'a multimei un'a din acele priviri chiorísie, cari denotáu o gena napraznica in sufletulu seu.

„Ce-i dreptu!“ reluà elu, „pâna acumu Mari'a S'a nu vi s'a aretatú vóue, dar' inca nici nóue cá unu milostivu stapênu. — Inse... D-dieu voindu a ni-lu dá de capu alesu dupa legi, si de vreme cé amu apucatu se-i juramu credintia, trebuie se-i dâmu ascultare, cá-ci chiar' cugetulu nostru de ómeni cinstiti, de ómeni cari nici-odata n'au calcatu juramêntulu loru ne silesece a-i pastrá credinti'a ce i-amu fagaduitu.“

„Dar' apoi chiar' déca amu merge asiá de parte, cá se dîcemu, cá gresielile ce a facutu Domnitoriulu faça cu noi, ne-ar' deslegá de juramêntulu nostru, chiar' déca amu fi gat'a, cá se primimu de buna o asemenea chibzuéla cu totulu gresita si nevrednica de unu barbatu de ónore, chiar' déca amu voi dîcu, se ne bizuimu pe asemenea naluciri, ar' mai trebui se luàm in bagare

de séma, cá unu stapênu, fia câtu de tiranicu, unu stapênu care tiéne in mânilu s'ale o potere precumu tiéne Bathori cu ajutoriulu haiduciloru sei, ai acelei militie, de a cărei crudime credu cá veti fi auditu si voi, dîcu, cá unu stapênu câtu de tiranicu nu va poté nici-odata face unu réu atátu de mare cându ne vomu plecá lui cá si atunci, cându ne vomu impotrivi autoritatii s'ale.“

„Noi cesti-lalti Sasii de prin interiorulu tie-rei amu chibzuitu astfelu si ne-amu si portatu dupa acésta chibzuéla.“

Aici éra si se opri, ér' cându inchise gur'a o smâncitura nevolnica i-o largi asiá încátu pare cá se luptá cu o dorere interna. Dar' se stapêni asiá de iute încátu afara de Weiss, care nu luase nici o minuta ochiulu seu de pe faça vorbitoriulu, mai nimeni nu potuse constatá acestu semn de slabitiune, cu atátu mai puçinu, fiindcá Weirauch reluà indata cu vócea sonora:

„Déca m'ati întrebá nu v'asiu poteá dîce, cá noi cesti-alalti ne-amu sêmti cu totulu bine...“

La acestu pasagiu unu murmur generalu alu multimei împiedecá puçinu pre oratoru in discursulu seu. Din acestu murmur poteái distinge apriatu cuvêntulu:

„Sibieni!“

„Da, aveti dreptate,“ reluà Davidu Weirauch, „cátu despre Sibieni nu potu dîce nici-decumu, cá s'ar' fi aflatu bine, atunci cându retaciti cá si voi s'a coditu faça cu Domnitoriulu nostru, care a fostu silitu a se folosi de o tactica aplicata inca de Greci in resbelulu troianu pentru a intrá in orasiu, dar' de atunci s'au deprinsu cu sórtea loru asiá încátu se sêmtiescu aprópe fericiti.“

„Dar' suferintiele Sibieniloru, cari s'au sumpu, inca n'au fostu asiá de mari cá si suferintiele vóstre ce trebuie se le îndurati, de cându ve împotriviti alesulu domnitoriu.“

„V'ati incrediutu in Români! Ce folosu a-ti avutu de aici, vedeti pré bine cá nimicu. Români batura pe Bathori, da, este dreptu, inse desf batutu Bathori isbuti a se intielege cu Turcii si se întórse in tiér'a Bârsei aducându cu sene o óste de Turci si de Tatari.“

„Reamintiti-ve crâncenile perderi ce a-ti suferitu acumu unu anu! Nu vedeti cá suburbiile vóstre si satele de prin pregiuru au devenitu prad'a vapaielor consumatóre?“

„Nu mai sciti cá in singurulu satu Vulcanu au arsu 250 sufflete de crestini in castelu.“

„Ér' déca acumu unu anu a-ti scapatu de Turci si de Tatari, aveti se o multiamiti judetiu-lu vostru adeca dulcetiei vorbeloru s'ale cu cari a isbutitu a induiosia pre vrașmasii vóstrii, inse nu credeti cá totu-de-a-un'a veti isbuti a invinge cu graiu dulce, fia chiar' si alu inbitulu vostru Weiss.“

„Turculu nu-si schimba firea nici legea, care 'lu povatuesce cá bunu lucru face cându inșiela pre crestini, deci nu ve pré incredeti in vorbele solului turcescu care se dice, cá ar' fi sositu astadi la voi.“

„In sfârșitu aflați, că deca ne vomu întorce noi, solii dietei dela Sibiiu, acumu fără isprava dela voi, tota tier'a chiar' si noi Sasii, ne vomu scolă asupr'a vóstra, că-ci ast'a-i hotarirea sfânta si neclintita a dietei nóstre!

„Luati-ve dara bine sém'a ér' dupa-ce maturu ve veti fi chibzuitu se ne spuneti hotarirea vóstra trimitiéndu-ne vorba in casele judetiului vóstru, care ne-a invrednicitu a ne pofti, cá se fimu óspetii lui.“

„Amu vorbitu.“ —

O cumplita tacere se facu dupa aceste cuvinte rostite de judetiulu Cohalmului cu voce tare, care din ce in ce devenise totu mai patrundietóre.

Judetiulu Mihailu Weiss, din ce inaintase mai multu Weirauch in vorbirea s'a, incrunta totu mai tare sprâncenele s'ale cele stufóse de o colóre rosietica, că-ci sém'tiá pré bine efectulu funestu ce produse discursulu solului dietei asupr'a cetatieniloru sei.

Facu o miscare, că-si-cându ar' fi voitu se vorbésca din nou, dar' indata-si luá sém'a si intorcându-se, pogori din logia in hor'a besericei unde 'lu asceptáu dejá cei doi soli ai dietei, cari eráu óspetii sei, si pe cari datoriu erá a-i conduce de aici a casa la sine.

Se decise deci a parasi poporul adunatu sub impresiunea funesta a cuvântarei lui Weirauch?

Ba nu! Weiss erá unu politicu mai bunu decâtu se fi lasatu la voi'a întâmperei decisiunea unoru lucruri atâtu de insemnate.

Pâna a nu esí cu Weirauch si cu Frank din beserica, prin unu semnu espresivu provocá pre confidentulu seu Chrestels, se vorbésca, adeca se încerce cá se imprascie ideile nepropice, care pluteáu acumu de-asupr'a adunarei.

Chrestels întielese semnulu, că-ci de-abia esise Weiss cu óspetii sei, cându si începù din logi'a in care se aflá, cuvântarea dicându cu voce tare:

— „Fratiloru! O adênca tristetia 'mi cuprinde anim'a vediéndu pâna unde a potutu se ajunga unu barbatu din némulu nostru si inca unu barbatu chieamatu la implinirea unei din cele mai insemnate functiuni ale dreptatiloru nóstre.

„Da, vorbescu de Weirauch, vorbescu de judetiulu Cohalmului, că-ci elu este acelu omu, pre care 'lu plângu!“

„Au nu este de plânsu unu omu, care dupa atâtâta suferintie ale némului seu mai este in stare a slugi pe pricinatoriulu acelu suferintie in felulu precumu Weirauch slugesce pe tiranulu Bathori?“

„Tristu lucru, cându unu barbatu a cadiutu la trépt'a unei asemenea injosiri!“

„Weirauch nu s'a rusinatu a ne aduce a minte chiar' pâna si de crudimile lui Bathori, pentru a ne ingrozí si prin gróza a ne induplecá la supunere. A amintitu inse de aceste crudimi asiá, precumu i vent lui mai bine, dar' nu precumu ele s'au petrecutu in adeveru.

„Ingaduiti-me se ve spuuu eu inca odata ce'a-ce sciti totu atâtu de bine cá si mine, ce'a-ce inse trebuie se aflați de mii si mii de ori. pentru cá nu cum'va se-o uitati si uitându se rateciti pre calea primejdiei, pre care cu totu adinsulu voiescu se ve impinga dușmanii vóstri.“

„Ve voiu pomeni de-a rëndulu si pe scurtu tóte nelegiurile acestui pretinsu principe, fără de legile acestui Gavriilu Bathori.“

„Nici-odata unu poporu nu s'a amagitu mai amaru in privinti'a alesului seu de cum s'a des-amagitu némulu nostru in privinti'a lui Bathori. Din unu barbatu inimosu, care paré a fi, deveni o fiéra selbatica, unu vițiosu, unu nerusinat, calcându in petióre pâna si cea mai slaba urma de bunacuvintia, unu netrebnicu, care a pângaritu tronulu princiáru, care a nesocotitu legile, si-abatutu jocu de constitutiune si de dreptulu ginteloru si care a sdrobitu mai cu séma drepturile nóstre, a sfásiatu privilegiile Sasiloru.“

„Pentru a ne invrajbi si cu vecinii nostrii, cu Munteni'a si cu Moldov'a trimitiéndu soli la vodii acestoru tieri cu scirea cá rupe tractatele incheiate cu ei, alese pe acesti soli dintre ai nostrii. Dar' alt'a.“

„Nici o femeia, nici chiar' de ar' fi cea mai nobila si mai slavita dintre tóte, nu este sigura de elu. Asiá de ren este încátu chiar' si natiunea sa s'a sculat asupr'a lui. N'avemu pentru acest'a, decâtu se ne aducema a minte de Stefanu Kendi, Pancratiu Lemnye si de cei trei frati Kornis, cari jurasera se repuia pe acestu tiranu, unu faptu constatatu prin sângerosulu actu cu care se sfêrsi incercarea acestoru eroi. Sciti bine, cá acum doi ani in diu'a de 11 Iulie, Baltasar Kornis fu decapitatu in piati'a Clusului!“

„Ambii nostri imperati, atâtu celu dela Tiagradu, câtu si celu romanu dela Vien'a s'au facutu para si focu pe elu si i-a trimisu vorba strașnica se nu mai prapadésca tier'a s'a.“

„Aflá-voiu óre alta dovada mai buna pentru caracterizarea acestui omu decâtu faptulu, cá simburile armatei s'ale se compune din haiduci, din aceste fiére selbatices, care ne-a facutu se suferimu atâtu de multu pe vremile generalului Bast'a.“

„Astea tóte inse suntu nisee rele generale, suntu rele de care tóte natiunile tieriei suferu de o potriva.“

„Ce se dicemu inse noi Sasii asupr'a càror'a Gavriilu Bathori a intorsu urgi'a s'a cea mai mare. întrebati pe Sibieni si veti audi; dar' nu pe Sibieni care cá si solulu Frank, a ajunsu a fi instrumentulu tiranului.“

„Scimu cu totii ce au patitu fratii nostri din Sibiiu, iertati-mi inse a vi-o spune inca odata.“

„La érna in 17 Decembre se voru impleni doi ani, cându Bathori convocându o dieta la Cristianu de lângá Sibiiu, aparù acolo cu o óste de 20,000 ómeni. Sibienii 'lu intimpinara la Cristianu cu cea mai mare cuviosie cá pe unu printe

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Wolfgang Goethe.
1749—1832.

(Schiti'a biografica vedi-o pe pag. 30.)

alu tieiei, precându elu în sênulu seu celu spurcatu nutriá cele mai diavolice planuri care se si esecutara mai pe urma.“

„Spunându Sibieniloru că va cercetá orasiulu loru, acești'a i-i respunsera că va fi bine venitu elu si cu curtenii sei, ér' câtu pentru óstea sa n'ar' aveá locu in orasiu.“

„Bietii Sibieni se temura de pacoste, de care nici cá scapara sermanii de ei.“

„Bathori politicoșu le multiemí de acumu pentru ospitalitatea loru si promise a veni chiar' a dóu'a dí.“

„Desu de deminétia se aretara dinaintea portii Sibiiului nisce cara domnesci, care cerura voia se între dicându că ar' aduce bagagiulu lui Bathori si alu curtii s'ale.“

„Capitanulu strajei dela pórtá informatu fiindu, că va veni Voda, nu se opuse si deschidiéndu portile, dete intrare caraloru, care veniáu, veniáu, mereu aprópe fára sférsítu.“

„Acestu síru lungu de cara ingrozindu pre Sibieni voira se inchidia portile, dar' li se strigá din partea Unguriloru, se ascepte pâna va intrá si Vod'a, care ar' fi inca in urma.“

„Ast'felu isbutí Bathori a introduce între murii Sibiiului tóta armí'a s'a, cá-ci carale nu eráu incarcate cu bagaiu, ci pline de haiduci.“

„Armí'a lui Bathori strecurata in orasiu fiindu mai númeroșá decátu luptatorii Sibiiului, Bathori se vediú stapênu preste acestu nefericitu locu.“

„Ordoná de se inchisera tóte portile, puse pretutindeni straji din armí'a s'a, ér' a dóu'a dí cerú dela magistratulu ingrozitu cheile orasiului.“

„Dupa-ce luá cheile se puse de banchetá trei díle un'a dupa alt'a in batjocur'a moralitáti si a bunei cuviintie.“

„La 17 Decembre cându se întruní diet'a, Bathori invinovatí pre Sibieni, cá ar' fi fostu in-tielesi cu dușmanulu tieiei, adeca cu Radu-Voda alu României si isbutí prin diavolicele s'ale uneltiri a provocá din partea dietei o multiamita pentru clementi'a s'a.“

„Cu dóue díle mai in urma, la 19 Decembre tobosiarii publicara pe stradele Sibiiului poruuc'a tiranului, cá toti Sibienii se aduca si se predé armele loru in pastrarea functionariloru sei, sub pedépsa de a li se luá cu mân'a calaului.“

„Tóte armele fura deci adunate de pe la fratii nostrii Sibieni si puse gramada in piati'a mica, unde se impartíra printre haiduci, ér' câte nu le luara acești'a, se depusera in magazinele princiare.“

„Cu pierderea armeloru si curagiulu omului e pierdutu!“

„Dupa-ce dasera din mâni uneltele de apărare, fura siliti a se desbracă de cãrtile, de documentele loru pretióșe; magistratulu si sutasiu se inchisera in edificiulu sfatului, unde se astupara cu zidu tóte ferestriile numai dupa indelungatele si staruitórele rogatiuni ale universitáti sasesci

fura eliberati din trist'a temnitia. Ei avura se platésca pentru redarea libertatii loru inspaimântatóri'a suma de 52.000 floreni.“

„Nici cele mai nobile femei, nici cele mai de frunte patriciane nu fura crutiate, tiranulu le aruncá in temnitia pentru a le luá cu gróz'a tóte sculele si obiectele de valóre.“

„La cele din urma Bathori dete ne menosulu ordinu a se isgoni din casele loru si din orasiu chiar' in midiloculu iernii toti cetatienii cu femei si copii cu totu, care fura parasiți in voi'a fómetei si a timpului reu. Oprí numai unele dintre femei, care i-i placusera lui, si din toti meseriasii numai 90 de insi, de cari nu se poteá lipsi elu si curtea s'a.“

„Casele desiertate Bathori le daruí partisaniloru si amiciloru sei, déca se póte díce, cá unu Bathori mai are amici. — Éta sórtea cea trista de care fura loviti fratii nostri Sibieni.“

„Judetiulu Weirauch avú indrasnéla a ve spune aici in acestu sfântu lacasiu, cá Sibienii s'au plecatu lui Bathori. Minciuna, cá-ci ei nu se plecara, ci fura mērsievesce insielati de elu. Apoi mai adaogá, cá ei n'ar' fi suferitu atátu, precátu amu suferitu noi prin nesupunerea nóștra. Ast'a-i unu neadeveru si mai mare decátu celualaltu.“

„Dar' chiar' asiá se fia! Noi ómeni liberi, noi Sasi, noi cetatienii Brasiovului, nu voimu se ne plecámu capetele nóștre sub biciulu tiranului, nu! mai bine suferimu mórtea de palosiulu dușmanului cu fruntea mândra si inaltiatá!“

„Se traíti vitejiloru, mórte tiraniloru!“

„Mórte tiraniloru si peire!“ cu acestu strigatu infioratoriu, barbatii indarjiti prin cuvântarea lui Chrestels, care sciuse se le reamintésca suferintiele Sibieniloru cu coloru atátu de víi, esíra din beserica si se imprastiará, bájbandu prin stradele orasiului in cete, care mai mari, care mai mici, vorbindu, desbaténdu, gesticulándu, strigándu si amenintiándu.

Resuná orasiulu de strigatele multimei, ér' Têmp'a, acelu munte maistosu, care marginesce orasiulu dinspre resaritu, repetá cu ecoulu seu câte unu strigatu mai petrundiatoriu si vâjeiá cá marea departata.

O ceta mai mica, esíndu din beserica, o luá pe strad'a numita „brânzarie“ si apucá pe „uliti'a négra“ in josu, locuita pe atunci aprópe numai totu de tabacari

Acolo siedeá si starosteale si capitanulu loru, Christianu Sieucater, ér' cét'a de care vorbimu, mergeá dreptu spre casele acestui'a.

(Va urmá.)

TEOCHAR ALEXI.

DIN MISERIILE SOCIALE.

— Novela. —

(Urmare.)

Acestu amoru ce se nasceá sub ochii parintiloru mei nu erá pentru momentu privitu cu ochi rei, — acést'a celu puçinu mi-o imaginezu din urmatórea impregiurare:

A dóu'a dí pe candu óspetii nostrii eráu de parte, tat'a díse intre altele càtra mam'a mea: — Mi-a placutu multu acestu tēneru Eleno, apoi de-odata luandu unu aeru glumetiú díse càtra mine:

— Nu este asia Sylvia cà i-ai furatu anim'a ?!

— Se póte tata, respunsei eu rosīndu-me dar' zimbindu; inse vedi eu nu sum cunoscatóre... nu sum fisionomista cà d-t'a...

Mam'a me intrerupse:

— Suntu ómeni prea cum se cade si asiú fi buna bucurósa se am de ginere pe Emanuel... l'am vediutu cām tristu la plecarea... de, se póte cà anim'a se-i fi remasu pe aici...

Ei nici nu banuiau cum me apesáu cuvintele loru, dar' 'mi compusei fórte bine figur'a si pentru prim'a data ascunsei de dēnsii cugetarile mele.

Tat'a parú incantatu de dísele mamei, cà-ci í-i respunse cu unu rīsu usioru de mândrie.

— Ei, ei, nevēsta ai dreptate asia trebuie se fia... si dēca Agreanu mi-o face vre-o propunere de inrudire nu am se me codescu... Tu ce díci, hai? dar' tu sét'a tatei...?

Eu me facui rosīe de bucurie si de rusīne, dar' nu dísei nimicu si in ametiél'a acestei fericiri neaseptate incepui se plāngu. — Aceste câteva lacrimi se vede cà talmacira reu patim'a mea parintiloru mei, cà-ci ei devenira seriosi, ér' câteva gesturi si priviri furiste tradá cà ei se caiáu si se ingrighesu de glum'a ce facuse.

Se revīnu la Emanuelu.

In totu tempulu càtu mai siediú la noi Emanuelu si tatalu seu, ei me siliu a fi totu vesela, facūdu-me a nu intielege simtīrea lui Emanuelu, si elu care asemenea erá cu totulu schimbatu nu poteá ascunde: — devenise posacu, pe ganduri si me priviá cu unu aeru de compatimire. Rīdeám, dar' rīsul meu erá nervosu si faci'a-mi devenise rosie. Voiám se me indeletnicescu in ale casei, dar' mergeám fara scopu dintr'unu locu in altulu. Reveniám... me duceám éra, mototolindu in mâna vre unu obiectu séu turmentādu vre unu scaunu... Nimeni afara de elu nu observase acést'a. Candu ór'a de plecarea sosi si caret'a fú trasa la scara, candu audí duruitulu róteloru si pocnitulu bicifului scosei unu profundu suspīnu... pare cà anim'a voiá se ésa din peptulu meu, — remasei trista si pe ganduri si ficsai indelungu pe Emanuelu. Elu se profitá de unu momentu pe candu parintii nostrii esīndu se salutáu si vorbiáu si apropiīndu-se de mine 'mi díse intr'o frantiuzésca admirabila:

„Sois hereuse mon ange... je t'aime et sans soi je deviendrais bien malheureux...”

Nu potui se dícu nimicu! Remasei in incadratur'a usiei cu ochii pironiti pe grupulu veselu ce se departá si care de siguru nici nu visá càtu erám de machniti de asta despartīre. Mân'a 'mi erá rece tremurá, — o lasái afectuósa intr'ale lui si elu mi-o retienú incaldīndu-o la foculu iúbirei ce í-i cuprinse creerii, anim'a si intrég'a lui fiintia! I dedei unu buchetu de rose ce pregatisemi intr'adinsu si din care arangeasemi cu ingrigire unu limbagiú espresivu si delicatu. — Dupa unu momentu trasur'a ce í-i duceá disparú intr'unu noru de prafu.

O luna incheiata trecú, fara cá celu puçinu se audu pe cinev'a vorbindu-mi despre Emanuelu, dar' eu unu minutu, o clipa nu incetasemi de a me gandí la elu. Cuvintele ce-'mi dísesse la plecarea nu-mi mai esiá din minte; me simtiám trista si bolnava, fara a fi in realitate... Vizitám adesea singura locurile pe unde trecusem cu elu... inse veseli'a nebnatica de pâna aci sburase.

Intr'o dí frumósa de Junie parintiú mei avura dorinti'a se viziteze unu tēgu óre cum insemnatu in apropiere de proprietatea nóstra. Mai de ordinaru la asemenea tēguri erá intēlnirea tuturoror proprietariloru. Ací ei se inveseliáu sub unu umbrariu improvisatu dupa dispositi'a primariului respectivu si la sunetulu vioriloru unoru lautari din localitate, barbatii vorbiáu de trebile dílei, de recolt'a anulú si de imbunatatirile ce fio-care mai multa séu mai puçinu au facutu séu au se faca pe proprietate. Nu voiú trece cu vederea cà aci se vorbiá si de eroii lupteloru politice si intre sorbiturile unoru cafele inca fumegāde, ei conchideáu cà e mai placuta viéti'a liniscita de càtu luptele zadarnice si fara scopu utilu... Faceáu si ei politica, dar' nu de ace'a egoista, — ei o intielegeáu intr'unu modu vastu, binefacatoriu, progresistu, — principiulu politicei loru concentrá tóte ramurile de civilizatiune... Alaturea loru in capulu cel'alaltu alu mesei grupate soçiele loru vorbiáu despre gospodarie. Mamele faceáu perspective frumóse in viitoriulu copiiloru loru si terminandu cu invocatiuni calduróse catra atosupoterniculu parinte cerescu. Noi fetele transportate de cea mai suava poesie ne preumblāmu in susulu si in josulu colinei séu pe câmpite; priviám horile ce se intindeáu si se strāngeáu in faci'a nóstra si catra séra tóta adunarea ne despartiamú fórte cordialu incāntati cà amu petrecutu o dí asia de veseli... Desí neinsemnate aceste preumblari, parintiú nostrii inse pareáu asia de incāntati. Dupa cum descrisei intr'o dí de Junie mergeám la o asemenea petrecere cāmpenésca, si pe cându trasur'a sburá trasa de patru cai ageri, vedu-ramu trecūdu pe lānga noi unu cavaleru... Erá Emanuelu... am facutu o mişcare de bucurie. — Pareá pe ganduri, dar' dupa o clipa ne-a recunoscutu... 'Si lasase calula la pasu... Cum me zarí se întórise repede pe siea si-'mi faciú unu salutu atingādu-si buzele cu mân'a. M'am rosītu

de bucurie, si pe candu regretám intemplantura cã nu-i potusemi vorbi cãtev'a momente, ajunseramu la * *. — Toti sosise si ne acceptáu. Intie cei aflati acolo fura si parintii lui Emanuelu. Cãtev'a minute dupa sosirea nãstra zarescu pre Emanuelu, ce se apropiá.

Ce fericita erám! . . .

Eugeni'a, amic'a mea [carei'a detoriám recomandatiunile ce me redicase la preferintia lui Emanuelu, 'mi dise pe candu elu se apropiá.

— Ce fericita! ar' fi fét'a ace'a ce ar' avé unu asemenea giuvaeru de barbatu! . . .

— Nu te prea increde, f-i dizei eu afectandu indiferentia. . . .

— . . . Insusiesce tóte calitatile, urmã ea, si apoi judecandu-lu dupa aparentia si in ce'a ce stã adi in privintia materiala e o partida fórte buna.

— Asia este. . .

Dupa unu momentu, 'mi dise zimbindu cu multa bunetate, dar' lasã o usióra ironie intentionata.

— Aduge cã e si multa sentimental, 'mi dise ea privindu-me.

— Prea esti indiscreta! obiectái eu órecum atinsa.

Ea 'mi vorbi multu. . . nu sciu cum se facu, dar' pe candu totu glumiámu ast'feliu de odata avusei o banuiala si luái cuvintele Eugeniei in seriosu, — ea me spioná óre cum, cu tóte acestea nu-mi tradá nimicu. O rogái a-mi spune totu ce scie.

— Scii, 'mi dise ea, subprefectulu cu care suntemu înruditi puçinu si ni-e bunu amicu; ei bine, am aflatu dela dënsulu cã la o vënatóre ce au facutu-o amendoi, Emanuelu i-a descoperitu cã dëca s'ar' insurá vre-odata ar' fi numai cã tu se devii soçi'a lui.

— Te prea treci cu glum'a Eugenio. De unde ti-a mai venitu si ide'a acést'a, candu eu nu l'am vediutu decãtu odata! . . .

— Ei, si? . . . éta grozavulu motivu. . .

Remasei pe gânduri.

— Am se-ti spunu mai multe dize Eugeni'a devenindu cu totulu seriósa, — aidemu sub acelu nucu, la umbr'a lui potemu vorbi fara teama de a fi audite de urechi indiscrete.

Emanuelu sosise si se amestecã in grupulu barbatiloru. — Candu fuseramu sub nucu pe iërba verde Eugeni'a 'mi dise:

— Emanuelu te-a petitu dejã dela parentii tei, anuntiãndu-le cã bogatulu seu unchiu, la care Emanuelu a siediutu atãti'a ani, 'lu rechiama spre a-i testá lui tóta averea inse cu conditiune de a merge acolo se locuiesca la dënsii pâna la sfërsítulu loru. Ei bine tocmai acést'a l'a pierdutu, cã-ci mama t'a refusa de a te maritá asia departe de dëns'a. . . Emanuelu trebuie se fia desperatu mai alesu cã in curëndu trebuie se plece.

Anim'a mi se strinsë si incepu se plãngu!

— Ah! D.-dicule! cum a prevediutu elu! strigái eu. . . .

— Ce, intrerupse Eugeni'a, ai avutu vre-o marturisire din parte-i. . . ?

Invinsa de amorulu ce sentiám pentru acésta fëta, invinsa de descuragiarea ce me cuprinse la aceste marturisiri din parte-i, f-i spusei totulu, si aci nevediu de nimeni plãnei cu unu paraponu nedescrisu. Candu anim'a-mi fù óre-cum usiurata de povór'a ce o apesá, dizei Eugeniei se plecamu. Candu ajunseramu sub umbrariu, Emanuelu me invalui cu o privire de focu in care acum ceteám o indoita suferintia. . . nu-mi adresã nici unu cuventu dar' mam'a lui 'mi aretã o simpatie particulara. . . Ea de siguru banuía ace'a ce trebuie se consume pe fiulu seu pe care 'lu idolatrã. — Soçi'a subprefectului, cea mai tãnera dintre dame, ne propuse se ne preumblamu si invitã si pre Emanuelu se ne insotiiesca. Elu primí cu grabire, — eu abiá poteám fi stapãna pe ace'a ce faceám séu vorbiám! Dorerea mea inecã. — Emanuelu cautã totu privilegiulu de a fi de partea mea si a-mi adresã cãte unu cuventu. Intr'unu momentu 'mi dise:

— Credeám cã nu o se veniti. . . . sum recunoscatoriu impregiurarii cã a-ti sositu mai nainte de a apucã drumulu spre Agreni. . . alt'feliu nu te-asii fi potutu vedé. . . .

Apoi, dupa óre-care tacere, pe cându de siguru observase tristeti'a mea, reluã:

— Nu scii cãtu am suferitu si cãtu am se mai suferu! Dar' cui se spenu. . . Nu sciu dëca intielegi cev'a ce s'a petrecutu, si cum cautã a-mi vorbi fórte discretu, i sioptii:

— Abiá suntu cãtev'a momente de cându aflái de la Eugeni'a.

— Eugeni'a?! . . . de unde scie dëns'a. . . .

— Te-ai tradatu singuru catra B. . . , si este destulu cã se scie o a dáu'a fiintia pentru cã secretulu se nu mai existe. . . faci fórte reu d.-le parintii mei voru fi tare porniti contr'a mea. . .

— Érta-me, te rogu, de adi inainte voiui fi mai grigitoriu. . .

— Spunemi te rogu, scumpa d.-sióra, dëca me iubesci. . . . dà-mi sperantia cã nu me vei uitã. . . . ide'a acést'a m'aru face prea fericitu, si a-si lucrã din tóte poterile se invingu ambiitiunea parintiloru d.-f'ale.

— Te iubescu! . . . îngânái eu cu ochii plini de lacrimi, si cuvintele mi se stinsera pe buze; numai potui dfee nimicu; f-i intorsei faci'a si departandu-me luái braçulu Eugeniei. — Dupa unu quartu de óra veni se ne intëlneasca: ne preumblaramu prin orasiu. Printre alte lucruri ce atrageã atentiunea nãstra vediuramu o grupa: o betrana infirma si lãnga ea o copila cãm de etatea nãstra viudeã diferite lucruri si din produsulu acestor'a poteã se-si urmeze modestulu ei negociu si se contribuiesca cã maica s'a se nu indure miseria. Emanuelu si noi ascultaramu pe ace'a nobila fëta, si in urma elu i veni in ajutoriu cu o suma buinicica. In simplitatea ei 'si imaginã cã póte sum soçi'a lui Emanuelu, cã-ci me vediu la braçulu lui si invocã binefaceri ceresci pentru noi.

— Ai audítu, 'mi dise elu pe cându ne departamu, si ea se róga pentru noi, si D.-dieu o va ascultã.

— Se speramu! îngânai eu privindu-lu cu iubire si recunoșcintia. . .

— Emanuelu 'mi cumperà între alte nimicuri placute nisce bratiele frumoșu lucrute. . . 'lu rogâi se mi le puna la mâni; ce'a ce o facu cu grabire, transportatu de multiu, ire pentru aceste atentiuni din parte-mi. . . in urma 'mi dîse:

— Ele 'ti voru amentî despre mine. . .

Simtîi cã acestu reprosiu s'eu mai bine ac'asta in doiala 'mi facu r-u si cã revausie adaogâi:

— Am se-le portu in totu-de-a-un'a, aci, — din momentulu ce voiu pierde vre-un'a din trenșele, voiu fi incredintiatu cã m'ai uitatu! . . .

Lacremile se jocâu cã nisce diamante pe pleópele s'ale, — pe mine plânsulu me sufocâ. Cerûi a fi mai departe de multime. Aci siediuramu pe ierba, presimtiâm unu reu fatalu, si sub influinti'a acestui presimtiementu plânsei, plânsei cu desperare. Emanuelu si Eugeni'a me mangaiâu. . . Elu 'mi luâ manile, mi-le sarutâ cu o adorabila fragedime, conjurâ pe Eugeni'a a fi discreta si a me consolâ; 'mi promise iubire eterna, — 'mi spuse cã decã doresce a fi mai avutu este numai spre a me face mai multiumita, decã a-si deveni soçi'a lui, — 'mi spuse cã va insistâ multu in p'etrea s'a si prin numerósele nóstre cunoscintie va nimic hotarirea mamei. In cele din urma ne salutâ si plecâ cu anim'a sfasiata. Cãtu am mai siediutu ast'felu nu sciú, dar' candu m'am trezitu la sgotulu unei trasari ce traversâ t'ergulu, vedîm trecîndu pe l'anga noi trasu'a parintiloru lui ducîndu pre Emanuelu. — Elu ne facu unu ultimú salutú si dupa unu momentu disparura la cotitur'a drumulu ce traversâ o latare a padurei. . .

(Va urmâ.)

Paulina C. Z. Rovinaru.

Harf'a.

— Naratiune. —

Secretariulu traiâ cu tiner'a s'a nev'eta inca in primele septemâni ale luniloru de miere. Pe ei nu i-a fostu impreunatu nici consideratiuni, nici vre-o inclinare trecutóre, nu, — unu amoru herbinte si probatu t'empu indelungatu erâ sigilulu legaturei loru. Ei se cunosceâ dejâ de multu; dar' nesiindu-i inca numirea de secretariu, Danilescu erâ silitu a-si amân'a mereu tînt'a dorintiei s'ale.

In sf'ersitu 'si primí decretulu si Dominec'a urmatóre 'si duse credintiós'a f'eta cã soçiie in nóu'a locuintia. Dupa lungile dile incordate ale felicitariloru si festivitatorulu familiare, putura in sf'ersitu si ei se guste frumósele seri in singuratate confidenta si neconturbati de o a treia persóna. Plauri pentru viitoriu, flaut'a lui Danilescu si harf'a Mariórei umpleâu aceste óre, care erâ prea scurte pentru cei ce se iubiâu, si adînculu acordu alu sunetelorulu loru erâ pentru ei o prietenósa prevestire a d'ileloru ce aveâu se urmeze.

Intr'o séra 'si petrecura multu cu music'a. Marió'r'a incepû de-odata a se cãi de durere de capu. Dimin'etia ea avuse dejâ o indispositie, dar' o ascunse faciã cu ingrijiatulu ei soçiú, si numai nisce fierbintielu, la inceputu neinsemnate, crescute prin insufletirea musicii si incordarea spiritulu cu atâtu mai v'etosu, cu cãtu ea dejâ din copilarie suferiã de o slabitiune de nervi. Acum nu o mai poteã ascunde dinaintea soçilulu ei, si Danilescu trimise in graba dupa unu medicu. Elu venise, tractâ totu lucrulu dreptu unu bagatelu si promise pentru mâne insauetosiare deplina. Dar' dupa o nópte fórté neliniscita, in care ea fantasase neintreruptu, mediculu aflâ pre bi'et'a Marióra intru-o stare, ce aveã tóte simptomele unoru inversunate friguri de nervi. Elu aplicâ tóte mijlócele; ból'a Mariórei se inreutatiã in se pe di ce mergeã, — Danilescu erâ desperatu. A nóu'a di Marió'r'a insasi s'entia, cã debil'a constructie a nerviloru ei nu va mai poté suportâ ac'asta bóla; mediculu o spusese ac'ast'a lui Danilescu dejâ mai inainte. Ea pres'entia, cã i-a sositu ceasulu din urma si 'si acceptâ in linisce sórtea. — „Scumpulu meu Alexandru!“ dîse ea soçilulu ei, strîngîndulu pentru ultim'a óra la pepululu seu, „cu adînce dorere me despartu de acestu pam'entu frumosu, unde te-am aflatu pre tine si la a t'a inima o nespusa fericire; dar' decã in braçiele t'ale nu mai potú fi fericita, iubirea Mariórei se te incongiure, cã unu geniu credintiosu, pâna-ce ne vomu vedé — acolo sus!“ Rostindu aceste cuvinte, cadiu pe patu si adormi pe vecie. Erâu nóue óre séra.

Ce'a-ce suferiã Danilescu nu se póte descrie; elu se luptâ multu t'empu cu vi'et'a; dorerea i-a sdruncinatu sanetatea si decã, dupa septemâni intregi se mai si redicâ din patu, in membrele s'ale totu nu mai erâ nici o putere juvenila; elu cadiu in superare si se vescediã vedi'ndu cu ochii. O adînce melancolie ocupâ locul desperatiunei. O dorere nespusa s'entia tóte suvenirile iubitei. — Oda'i'a Mariórei o lasâ in ace'a-si stare in care erâ inainte de a mori. Pre m'és'a de casutu se aflâ inca unelte de lucru, si harf'a statea liniscita si n'atinsa intr'unu coltiu. In fie-care séra petreceã Danilescu in sanctuariulu iubirii sale, 'si luâ cu sine flaut'a, se radimã, cã in t'empulu fericirei s'ale de fer'etra, si in jalnice sunete 'si manifestâ dorulu dupa multu iubit'a umbra.

Odata stateã elu ast'felu, pierdutu in fantasiile s'ale, in oda'i'a Mariórei. — Lun'a reversã o lumina frumósa prin fer'etr'a ce erâ deschisa si pazitoriulu de nópte strigã óra a nóu'a. — De-odata harf'a, cã atinsa de lin'a suflare a unui duhu, acompâniã sunetele flautei. Surprinsu cã de-o minune elu incetâ cu flaut'a, si de-odata cu ea amórti si sunetulu harfei. Acumu incepû elu cu o vibrare adînce cãnteculu de predilectia alu Mariórei, si totu mai tare si mai puternicu 'lu cãntã si harf'a, si sunetele se intretieseãu in celu mai deplinu acordu. Elu cadiu atunci la pam'entu cu fiori de bucurie, 'si intinse braçiele spre a cuprinde pre umbr'a iubita, si de-odata s'entia cã si cãndu unu

aeru caldu de primavéra l'ar' fi suflatu si o lumina palida si scipitiósa sborá pre dinaintea lui. Elu strigá cu focu si insufletitu: „Te recunoscu, umbra sânta a vecinicei mele Marióre! Mi-ai fostu faga-duitu, cá me vei incongiurá cu iubirea t'a; te-ai tie-nutu de cuvântu: 'ti sêmtiu respirarea, sarutarile pre busale mele, sêmtu cum me imbraçiosiezi;“

Intru-o nespusa fericire luà elu éra-si flaut'a, si har'fa sunà din nou, dar' totu mai linu, pâna-ce sióptele ei se disolvára in lungi acorduri.

Dupa întêmplarea acést'a, Danilescu deveni grozavu de agitat; se aruncá neliniscitu pre patu si in tóte visurile l'i infierbântate nu audiá decâtu acele siópte ale har'fei. Elu se desceptá târ-diu, si obositu de fantasiile noptiei se sêmtiá grozavu de debilu. In elu se desceptá o presêmtire, care-i spuneá, cá duhulu va birui asupr'a trupului. Cu unu doru nespusu asceptá sér'a si o petrecú in odai'a Mariórei. Prin flaut'a s'a i succese dejá a se leganá in visuri line, cându din turnulu din apropiare batura nóue óre; si nici nu se sfêrsi ultim'a vibrare a clopotului, cându har'fa începú éra-si a suná, si apoi vibrá in line acorduri. In data-ce tacú flaut'a, amutíra si sunetele duhuriloru, palid'a lumina scipitiósa sburá si adi pre dinaintea lui, si in fericirea lui elu nu potú scóte alt'cev'a, decâtu cuvintele: „Marióra, Marióra, strîngeme la scumpulu teu peptu!“

Har'fa si de-astadata 'si luà adio priu sunete line, pâna-ce sióptele ei se pierdura in lungi acorduri vibrátore.

Agitatu de evenimentulu serii si mai puternicu cá ântâia-data, Danilescu se reintórse in odai'a lui. Credintiosulu lui servitoriu se spariá de stapânulu seu si in ciud'a opririi, alergá la mediculu, care erá totodata si pretinulu lui Danilescu. Acest'a 'lu aflá cu acelea-si friguri, pre care le avusese Mariór'a, dar' eráu mai vehemente. Frigurile se inasprira considerabilu in decursulu noptii, in vreme-ce pacientulu fantasá neintreruptu de Mariór'a si de har'fa. Deminétia erá mai linscitu; cáci dorerea i-a fostu trecutú si elu sêmtiá totu mai multa, cá i-se apropie disolutiunea, cu tóte cá mediculu nu voiá se scie nimicu de acést'a.

Bolnavulu descoperi prietinulu seu cele-ce s'au intemplatú in cele dóue seri, si nici o obiec-tiune a mediculu nu-lu potú abate dela parerea s'a. Din ce se apropiá mai tare sér'a, deveni elu totu mai molaticu si mai pre urma se rogá cu o voce tremuranda se fie dusu in odai'a Mariórei. Se impleni si acést'a. Cu o voie nespusu de buna priviá elu in giurulu seu si vorbiá resolutu, dar' pre deplinu convinsu despre ór'a a nóu'a, cá despre ór'a mortii s'ale. Momentulu hotaritoriu se apropiá. Dupa-ce le díse câte unu adio, rogá pre cei de façia se se departeze; toti esirá, afara de mediculu, care cu ori-ce pretiu voiá se remâna lângá elu.

In sfêrsitu batura nóue óre si façi'a lui Danilescu se schimbá, o adênca mişcare se mai observá inca pre palid'a-i façi'a. „Marióra!“ — strigá elu

„dâmi inca odata o salutare de adio, cá se te sciu aprópe si se potú infrânge mórtea cu iubirea t'a!“

Córdele har'fei începura a suná si dadurá nisce acorduri frumóse cá si cântecele de biruintia si in giurulu moribundulu straluciá lumina scipitiósa. „Vinu, vinu!“ strigá elu, — cadiú pre patu si se luptá cu viéti'a. Har'fa suná din ce in ce totu mai linu, Danilescu mai resuffá odata, si cându sfêrsi, córdele har'fei plesnira, cá si cându ar' fi fostu rupte de mân'a duhului....

Mediculu tremurá de frica; elu inchisè ochii mortulu si mişcatu parasí cas'a prietenulu seu.

Multa vreme nu potú elu alungá din inim'a s'a evenimentele acelei seri si fiindu odata intru-o dispoziție libera, povestí cunoscutiloru sei intem-plarile acelei seri si le aretá har'fa, pre care si-a fostu tienutu-o dreptu moscenire dela neuitatulu Danilescu.

T. Körner.

Wolfgang Goethe.

1749—1832.

W. Goethe, poetulu rege germanu, s'a nascutu in 28 Aug. 1749 in Francoforte lângá Maina. Tatalu seu fiindu consiliariu imperialu si tra-indu independentu — se dedicá cu deosebita grigie educatiunei fiului seu, indreptandu-lu din cea mai frageda copilăria dinspre arte si poesia.

Mobilăria trupeloru resbelulu de siepte ani duse in Francoforte unu teatru francesu, care misică de timpuriu pre baiatu. Nepregatitu de-ajunsu 'lu trimite tatalu seu (1765) la universitatea din Lipsca se invetie drepturile. Acolo se indeletnici inse dênసు mai multu cu manierele vietiei sociale si intorsu acasa morbosu publicá (1768) cá resunetu alu vietiei din Lipsca comediele: „Tónele inamoratulu“ si „Complicii.“¹⁾

In primavér'a a. 1770 merge la Strassburg spre a se pregati la promovarea juridica. Acolo face dênసు cunoscintie cu Herder, carele i deschise isvorulu pururea verguru alu poesiei populare si 'lu introduse in studiulu literaturii classice, (Hommer, Ossian, Schakespeare si Goldsmith) si cu care trai Goethe in celu mai intimu raportu pâna la mórtea aceluia (1803).

Totu in Strassburg se inamorá de Friderica, — frumós'a fêta a preotulu din Sesenheim. Din privirea dilnica a renumitei catedrale publicá Goethe frumós'a schitia „Despre architectur'a germana“²⁾ (1772); totu aci incepe dênసు a lucrá si la coron'a scrieriloru s'ale „Faust“, din carea partea prima se publicá in 1815, ér'a dóu'a si ultim'a numai câtra capetulu vietiei s'ale (1830—31).

Dupa promotiune (6 Aug. 1771) se întorce acasa, de unde in primavér'a an. 1772 intrá cá practicantulu la tribunalulu camerei de statu in Wetz-

¹⁾ „Die Laune des Verliebten“ si „Die Mitschuldigen.“

²⁾ „Von deutscher Baukunst.“

lar — Ací scrise elu între altele si romanulu „Suferintiele tinerului Werther“¹⁾ in care tiène séma de directi'a sentimentală a contimpuranilor sei. — Insemnatatea acestei scrieri nu o potemu caracterisá mai bine, decâtu spunéndu, că insusi Napoleonu Bonaparte o luá cu sine in Egiptu, asigurându insusi mai târziu a fi cetitu de siepte ori pe Werther.

In 1774 'lu aflamu érași in Francoforte ocupatu nu atât'a cu lucruri advocatiale (dupa dorinti'a tatalui seu), câtu mai multu in excursiuni cu barbati renumiti cá Lavater, Basedow etc. — In timpul acest'a apare neintielés'a „Stella“ o „comedia pentru amoresi“, precumu si multe din baladele si poesiile s'ale lirice cele mai frumoșe.

Invitatu la curtea de Weimar se stramutá acolo (1775), unde 'si căscigá intr'unu gradu inaltu simpatii'a principelui Carl Augustu si unde se asiediá permanentu. Ací apare tragedi'a s'a „Iphigenia in Tauria“²⁾ in forma de prosa poetica si se jocá pe bina (6 Aprile 1779), representându insusi Goethe pe Oreste.

Intr'acea demitiéndu-se si mestecându-se si prin „nimirile cele mai neinsemnate ale dílei“ cădiu — amu poté dice — intr'unu feliu de melancolia, din care spre a se curá intreprinse sub nume strainu si cá pretinsu pictoru o caletorie prin tiénuturile muntelui Hazz etc. prin Helveti'a (la Savater in Zürich).

De acolo întorcéndu-se vindecatu cá dintr'o »scaldă spiritală,« se abatú pre la Stuttgart, unde fú de față la premiarea lui Schiller cá elevu in academi'a militara, — a acelui Schiller, care mai târziu aveá se concurga la premiile cele mai inalte ale gloriei literarie. De ací inca se ivi in inim'a lui Goethe mugurulu simpatiei cu Schiller, care dela a. 1794 se prefacú intr'o amicétiá intima, ce tiénu pâna la mórtea acestu'i'a (9 Maiu 1805).

In 27 Maiu 1782 móre tatalu seu. Unu doru nestéperatu 'lu impingéá de multu spre Itali'a, unde plecá in 3 Sept 1786, percurgéndu-o tóta pâna la Neapolea, unde urcá Vesuviulu; de-acolo (1777) trecú in Sicili'a la Palermo, ocupându-se inca in trecerea preste mare cu comedi'a s'a renumita „Tasso“ terminata in 1789.

Intorsu din Itali'a, unde precumu insusi díce „aflându-se si potrivindu-se mai ántâiu cu sine insusi, deveni fericitu si intiepleptu“, inchiá legatur'a de casatoria (in conscienti'a a. 1788) cu Christin'a Vulpius, cu carea nascúndu-i unu fiu — Augustu (1789) — abiá in 1806 se cununá († 1816).

De-ací trai Goethe mai multu retrasu, scriindu despre diverse lucruri neinsemnate (1793 incepe la „Vulpea Reinecke“³⁾ pâna ce inchiá amicitia intima cu Schiller (1794), carele se stramutá si elu in Weimar. — Acést'a legatura „o nóua primavéra in viéti'a lui Goethe“ deveni pentru densulu epocala.

Ambii incepu a lucrá la olalta cá frati si „Heniiile“ loru producu furóre in intrég'a lume literaria (1797). Atunci apare dela Goethe poem'a epica „Alexis si Dora“ si indatasi „Hermann si Dorothea“ (1797). Goethe, carele n'aveá datin'a se-si mai cetésca versurile, ci le priviá masteru cá sierpele o piele depusa, a cetitu si recetitu acestu poemu (Herm. si Dorothea) adeseori si totu-de-a-un'a cu asemene interesu si emotiune pâna la lacrimi. S'a si tradusu in tóte limbele.¹⁾ Anulu acest'a 1797 este supr'anumitu alu baladeloru“.

De ací se retrage érași mai multu in cerculu familiaru tiéndu conferintie si seri musicale pentru dame in cas'a s'a.

Dintre scrierile s'ale urmatóre, mai renumita este biografi'a s'a „Poesia si adevéru“²⁾ (aparuta in 1811) despre care scriitoriulu Perthes asiá se esprima: „Precumu este bibli'a cartea vietii in D.-diu asiá a-si numi eu „poesi'a si adevéru“ lui Goethe cartea vietiei in lume.“

Dela 1815 studiá poetii arabici, persici si turcesci, alu căroru resultatu 'lu publicá in „Divanulu Vest-Osticu.“

Dela mórtea soției s'ale începédu (1816), petrecú numai in cerculu celu mai strinsu 'lu familiei si alu unoru amici intimi si probati, cari 'lu veneráú cá pre o fiintia supranaturala.

Renumele si glori'a s'a devenira proverbiale. Inca in 1808 Napoleonu 'lu invitá la Parisu, conferindu-i ordulu legiunei de onóre, ér' imperatulu Alesandru cel'a alu s. Ana; ér' cátra capetulu vietiei s'ale (1827) regele Ludovicu de Bavari'a mersé la Weimar anume spre a-i gratulá la diu'a aniversaria si in persóna a-i conferi ordulu seu celu mai inaltu.

In timpul acest'a (1828—32) se ocupá cu arangiarea scrieriloru s'ale pâna la mórtea s'a, care 'lu aflá in 16 Martie 1832 in vârsta de 83 ani in geltiulu seu. Ultimele-i cuvinte fura: „Mai multa lumina!“

vgrb.

Cursulu lumei.

Pe cându erám eu ténere, glumetiú, voiosu, voinicu,
Alu meu capu pentru pictori nu insemná nimicu;
Dar' pe atunci cámu multe copile frumusiéle
Eráu nedespartite de calea vieții mele.
Ér' adi, cându tinereti'a de multu mi-a vesceditu,
Pe strade si pe piatie alu meu capu e tétitu
De pictori, ce m'aréta cá pe-unu betránu nebulu,
Pe vre-unu capacu de pipa, séu pe vre-unu bétiu de-alunu;
Dar' unde suntu acum'a copilele-mi de-odata?
O, visu de tineretia, o, stea 'n veci neuitata!

(W. Goethe.)

C. Morariu.

¹⁾ „Die Leiden des jungen Werther.“

²⁾ Tradusa in românesce de Petru Dulfu. Gherl'a 1880.

³⁾ „Reinecke Fuchs“ in 12 cânturi!

¹⁾ In românesce de Const. Morariu. Gherl'a 1884.

²⁾ „Dichtung und Wahrheit.“

Strad'a Carmen Sylv'a.

— ROMANU. —

(Urmare din an. trecut.)

XXVIII.

In numele legei.

Preste puçinu sosirà unu suboficieriu si unu sergentu de orasiu.

„Adu-ne unu felinariu“, dîse suboficieriu lu catra servitoriu. Acest'a se duse si reveni preste puçinu cu unu felinariu aprinsu.

„Cine mai siede in acêsta curte,“ intrebà suboficieriu lu.

„Afara da stapênu-meu Domnulu Gasparu Pucle, care este veduvu, si afara de mine, nu mai siede nimeni. Domnulu n'a voitu nici-odata se inchirieze din case, cá se fie mai siguru.“

„Cine a inchisu oblônele asiloru pravaliei, care dáu spre strada.“

„Eu, domnule politiai!“

„La câte ore?“

„Va fi fostu pre la siepte!“

„Si stapênu-teu a remasu in birou, fara lampa aprinsa?“

„Ba i-am aprinsu lamp'a!“

„Usi'a de catra curte o lasà totu-de-a-un'a deschisa?“

„Ba nu, o inchideá!“

„Cine a intratu la dênsulu, dupa-ce ai inchisu oblônele?“

„N'am vediutu pre nimeni se între, dar' domnisorulu Mistrelu, tocmai cându me coborisem in josu se mai crepu vre-o dône lemne de focu, me intrebà de domnulu Pucle...“

„Domnule suboficieriu,“ intrerupse Smaltiu interogatoriu lu, „ar' fi mai bine, dèca ai constatà in ce stare se afla pretinsulu mortu, care pôte fi inca viu si pôte avé lipsa de ajutoriu...“

„Dar' bine, ast'a nu-i inca constatatu?“ intrebà suboficieriu lu miratu, „se mergemu dar' de graba inlauntru.“

Pucle erà lungitu cu faci'a in susu. Gur'a-i erà calasiata cu o batista; la têmpl'a cea stênga erà sangeratu

Suboficieriu lu se aplecà spre elu, 'lu pipai cu luare aminte si dîse: „este mortu; apoi intorcându-se spre sergentu i dîse: „dute degraba la procuroru, se poftèsca aici si se aduca si pre mediculu judiçiaru.“

„Diceái cá domnisorulu Mistrelu a intrebatu asta-séra de stapênu-teu,“ reluà elu acum interogatoriu lu intreruptu, „asia-dara a intratu in birou si nu l'a gasitu.“

„Asia se vede treb'a!“

„Cându a fostu ast'a?“

„Se fie cá vre-unu sfertu de óra, multu dône-dieci de minute.“

„Si mai'nainte n'ai auditu aici unu sgomotu, n'a batutu nimeni in usi'a contorului aici pe din dosu.“

„Dupa-ce am inchisu oblônele, m'am dusu in casa de am facutu focu si fiindu cáu surdu de o urechia n'asiu fi potutu audi nimicu, chiar' dèca ar' fi batutu cinev'a.“

„Dar' pre acesti domni cându i-ai vediutu,“ si la ast'a intrebare suboficieriu lu aretà spre Lusticu si Smaltiu

„M'au chieamatu, cându me coborisem cá se mai ducu in susu inca unu braçiu de lemne.“

„H-a-a-a-i-demu domnule Smaltiu, mi-e frigu de nu mai potu,“ dîse Lusticu.

Polifistulu care nu cunosceá pre cassariulu bancii audiendulu cá bãlbaiá, i privi dreptu in faci'a, apoi dîse: „rogu pre amêndoi domni se nu se depar-teze de aici pana nu va dispune domnulu procuroru care va veni indata.“

„Cum te chieama“, se adresà elu apoi érasí catra servitoriu.

„Hold Samu,“ respunse acest'a.

„Dupa-ce ai inchisu oblônele Samu, n'ai mai vediutu pre stapênu-teu!“

„Nu, domnule politiai!“

„Inca un'a, cându ai inchisu oblônele, stapênu-teu a remasu singuru?“

„Nu sciu daca Jónu de la banca, care-i aduce in tóte dilele scrisorile de la posta si colpiaza ori cum i dice...“

„Copiaza...“ 'lu corese Smaltiu.

„Da, copiaza scrisorile domnului nu erà cumv'a aici in odai'a din dosu?“

„Dar' se intêmplá adese-ori cá se fia acolo cându inchideái...“

„Totu-de-a-un'a de câte-ori se intardiá venirea postei!“

„Astadi tocmai s'a intârdiatu venirea postei, dar' nu cu multu,“ observà Smaltiu.

Acumu sosi procurorulu cu grefieriu lu seu, cu mediculu parchetului si cu acel'a-si sergentu care mersese dupa ei.

Suboficieriu lu politienescu i raportà pre scurtu constatarile s'ale de pâna acum.

„Se voru escortá la inchisóre preventiva servitorii Hold Samu si Jónu dela banca, totu-ase-menea si acesti doi domni, apoi se voru luá mesuri, cá domnulu Traianu Mistrelu se nu se depar-teze dela locuinti'a s'a; ér' judele de instructiune domnulu Pavelu Armie va fi avisatu se iá mâne pre toti la interogatoriu, pentru-cá se opréscu la arestu pre cei banuiti, ér' celorulalti se li se póta redá libertatea.“

„Noi inchisi! Atunci se inchideti si pre vice-presiedintele bancii nóstre,“ esclamá Lusticu speriatu de mórte.

„Vice-presiedintele bancii?“ facu procurorulu, „este Domnulu Avramu Laib dèca nu me in-sielu, cu ce este amestecatu in acêsta tréba.“

„Cu nimicu mai puçinu si cu nimicu mai multu decátu chiar' si noi,“ respunse Lusticu tremurându, „dèca nu ne chieamá elu, nici nu veniamu.“

Elu ne-a adusu aici, cu elu am intratu in biroulu asasinatului.

„Si de ce n'a remasu ca d.-t'a?“

„A fugitu de gróza!“

„D.-vóstra sunteti functionari la banca!“

„Da, domnialui este cassariu, eu-su ajutoriulu lui,“ response Smaltiu, care se aretá mai cumpe-tatu decâtu Lusticu.

„Putei dara merge acasa si dv.“ díse pro-curatorulu luându-si séma, „ve facu inse atenti cá veti fi de aprópe supraveghiati. Ori-ce incercare de a ve sustrage interogatoriului, la care ve va supune mâne judele instructoru se va privi cá si o marturisire de complicitate la acestu omoru.“

Lusticu si Smaltiu plecara ingrigiati.

Intru ace'a mediculu cercetase pre mortu.

„Care ti-e parerea“, 'lu intrebá procurorulu.

„Cadavrulu acest'a este de mai bine cá de o óra lipsitu de viétia. Mórtea i s'a produsu prin o lovitura data cu unu corpu micu dar' greu si a trebuitu se obvia indata. Lovitur'a i-a fostu data pre neacceptate, dovada despre ast'a este impresiunea fecei mortului, care esprima óre-care ingrigire, dar' n'ci decum gróza séu furórea fara de care nu se póte inchipuí mórtea cum asiu díce, vediuta, adeca mórtea produsa prin unu atacu deschisu.“

„Dar' calusiulu din gura?“

„Nu-mi potu esplicá present'a lui,“ replicá mediculu la acest'a intrebare a procurorului. „Asasi-niulu dupa-ce a doborótu victim'a s'a la paméntu se va fi temótu, cá nu este cu deseversire mortu, si cá se-lu impedece de a strigá ajutoriu, l'a calusiatu.“

„Crim'a s'a sevêrsítu din alte motive decâtu din motive de jafu, cáci asasi-niulu pare a nu se fi atinsu de banii mortului, tóte par' la loculu lor.“

„Pe Iónu dela banca l'am auditu adeseori fagaduindu-se cá-i va plati nisce palmi ce le-au mâncatu dela reposatulu,“ díse servitoriulu Hold.

„Nu vorbí pâna ce nu esti intrebatu,“ se resti procurorulu catra elu, „duceti-lu si luati si pe Iónu de la banca.“

Poliístitii plecara.

„Te rogu Domnule doctoru scóte acea ba-tista din gur'a asasinatului,“ díse procurorulu.

Mediculu se aplecá si scóse batist'a dintre dintii mortului, care remase acum cu gur'a cascata.

„Éta,“ díse mediculu desfasurandu-o dovad'a cea mai evidenta, cá bine am presupusu, cându am dísu, cá batist'a s'a introdusu in gur'a victi-meii dupa ce a picatu josu in urm'a loviturei, suntu aceste urme de sânge; ele provinu de la degetele sângeróse ale asasi-niului. Dincóce la unu coltiu este o péta de sânge mai vechia, pe care nu mi-o potu esplicá. Cev'a caracteristica este mirosulu de patchouli, ce provine de la parfumulu cu care se vede tréb'a cá a fostu inchimbata batist'a.

„Unu valorosu corpu alu delictului,“ observá procurorulu. „Nu are vre-unu monogramu séu vre-unu altu semnu, dupa care se potemu recunósce pe proprietariu.“

„Ba dá, éta aici intr'unu coltiu se vedu cu-sute litêrele T si M.“ response mediculu dându batist'a in mâ'n'a procurorului.

„In adeveru T si M.“ esclamá acest'a, „Tra-ianu Mistrelu. Trebuie se-lu redicamu si pe elu, domnule greffieriu, dupa ce vei fi incheiatu procesulu verbalu se dispui a se conduce la arestu preventivu Traianu Mistrelu.“

Greffieriulu care de cându iatrasera in birou se apucase se drezeze procesulu verbalu se grabí a-lu terminá, 'lu dete de-lu subscrisera cei pre-senti, apoi esfra cu totii din birou. Greffieriulu in-chise usí'a cu chei'a, care se gasise pe din lontru in brósca si plecá cá se esecute ordinulu ce pri-mise de la procuroru.

Traianu reintrase cu Niculitia Bard'a carui'a i dete unu paharu de ceaiu. Elu insusi erá destulu de escitatu, deci lasá pe amicule seu se-si bea singura ceaiulu.

Elu se asiediá pe unu scaunu lângá mésa si privi la Niculiti'a, care-i spueá de câte tóte. Pareá cá-'lu asculta cu luare a minte, dar' in ade-veru se dete éراسi gânduriloru s'ale.

„Ce s'a intemplat?“ se intrebá elu, „erá se se restórne lumea si mi s'a cerutu se jert-fescu tóta fericirea mea spre scaparea ei? Ori salvatu-am pe dèns'a prin abnegatiunea mea? Si ce m'a indemnatu la acestu sacrificiu mai scumpu chiar' de cátu viéti'a mea. Lacremile betranei, vr'o dóue vorbá góle...! Dar' nu voescu se sta-ruescu in erórea mea. De mâne chiar' me voiu duce si voiu reclamá fericirea la care numai intr'unu momentu de nebuние am potutu abdíce.“

Acést'a decisiune pareá a mai linisci pe Tra-ianu si alu readuce la actualitatea, de la care se absentase cine scie cátu tẽmpu, cá-ci n'am potutu urmari tóte fasele gáandirei s'ale, ci in cuvintele de mai susu am reprodusu numai esenti'a lor.

Niculiti'a-si beuse de multu ceaiulu, fumase o tígara si spusese dejá asia de multe incátu in-cepuse a ragusi puçinu, cându i se parú cá Tra-ianu nu-lu pré intielesese.

„Si díci cá voiesci se remâni numai la re-dactiune,“ 'lu intrebasese dejá a patr'a óra, fâra cá se fi primitu in celelalte trei rënduri vre-unu res-punsu dela elu. Acumu inse, desmetecindu-se, i díse:

„Da, voiu lucrá la redactiune si me voiu ocupá de literatura, sãmtu, cá voiu reusi nu nu-mai moralicesce ci si materialicesce!“

„Ti dorescu celu mai bunu succesu. Te-asiu rogå de unu lacru.“

„Spune!“

„La prim'a ocaziune se arunci vre-o vorba dóue despre mine.“

„Unde se aruncu?“

„In diurnalulu teu!“

„In ce sensu?“

„In sensu cá se me faca pre miue dirigentu la succursal'a Patriei.“

„Bine, 'ti promitu cá voiu face totu ce-mi va stá prin potiñtia. Lasa-me numai se-mi regu-

lezu puçinu afacerile mele, apoi me voi gândi si la tine. Par' că-mi spuneai, că te-ai logoditu cu Catincuti'a!"

"Da!"

"Pecatu!"

"De ce se fie pecatu?"

"Ti-asiu fi sciutu alta mirésa!"

"Pe fét'a directorului Patriei!"

"Sciú unde voiesci se bati, dar' eu iubescu pe Catincuti'a, nu me insoru din interesu!"

Traianu nu respunse nimicu, in sine incesi dîse:

"Vedi, acestu omu pre care totu-de-a-un'a l'am taxatu de prostu si fàra de inima, te face de rusne. Cu ce mândrie 'mi dîse: „iubescu pe Catincuti'a, nu me insoru din interesu,“ precându eu, am potutu, pentru unu momentu macaru, se stáu la cumpene între Corali'a si Ulpî'a! Precându eu am avutu slabitiunea de a admite ratiunea interesului materialu la sfânt'a întrebare a fericirei sufletesci. In locu de a vorbi cu limba de focu si cu tari'a ce trebuia se-mi deá amorulu meu, cá se convêrtescu pre mam'a Coraliei, i-am cedatu, cá unu ticalosu . . . de frica se nu-mi incarcu consciinti'a cu raspunderea pentru binele trupescu alu Coraliei si alu mamei s'ale. . . . Dar' 'mi voi repará gresiél'a. . . . da, trebuie se mi-o reparu . . ."

Niculiti'a, vediundu că amiculul seu a amutitu din nou, se prepará de duca.

In acestu momentu se audira nisce pasi greoi dinaiutea usiei, apoi resuná o ciocnitura resoluta, o ciocnitura, care prin sunetulu ei anuntia apriatu că emana dela unu omu alu autoritatii lumesci.

"Cine-i," strigá Traianu.

"In numele legei," replicá o vóce sonora.

"Nu erá de lipsa se invocati legea, intrati," făcù Traianu indignatu, precându Niculiti'a începù se schimbe la feçie exclamându: „ce va mai fi si ast'a?"

Erá parcalabulu care venia se redice pe Traianu.

"Traianu Mistrelu," dîse elu pre scurtu, dupa-ce intrase.

"Eu suntu!" respunse Traianu, „ce voiesci?"

"In numele legei te provocu se me urmezi la arestu preventivu!"

"Érasi!" făcù Traianu crâșnindu, „nu se mai astêmpêra ovreulu. Ce miutiuna a scornitu éراسي, — de ce me arestezi?"

"Nu sciú, vei affá mâne dela judele instructoru."

"Iubite Niculitia, fii bunu si aibi grigie de locuinti'a mea, pâna me voiu reintórce. Déca-i vedeá pe Corali'a inaintea mea, spune-i că-i dorescu tóta fericierea de care este démna; se me ierte déca am fostu slabu. 'Mi propusemi se-mi reparu gresiél'a, dar' unu destinu fatalu mi s'a opusu. Ori mai bine spune-i că suntu unu omu abjectu, unu asasinu, da unu asasinu, pentru cá se nu-mi mai duca dorulu, că-ci nu póte fi chinu mai mare pre acestu ticalosu pamêntu de-

cátu unu doru de unu sufletu perdutu pentru vecie!"

Parcalabulu la cuvêntulu „asasinu“ clintise din ochi. Pre semne sciá de negrulu suspiciu ce planá de-asupr'a capului acestui nefericitu têneru, dar' nu dîse nimicu.

Nici pre drumu spre inchisóre nu-i adresá cuvêntulu, căci se sfia de elu. Erá convinsu că conduce pre omoritoriulu lui Pucle, si cu unu asasinu nu voiá se-si faca de vorba.

(Va urmá.)

TEOCHAR ALEXI.

Cronica. — Aniversarea a 45-a a nasterii M. S. Regin'a Romaniei, s'a serbatu la 29 l. tr. In demniti'a acestei dîle elevele asilului „Elen'a Dómna“ si ale scólei „Elisabet'a Dómna,“ ale căroru Inalta protectóre este Majestatea S'a, au mersu la Palatu spre a esprimá Reginei felicitari pentru aniversarea nasterii s'ale, cu care ocaziune elevele au cântata in coru diferite cântece. —

Catra amédi Majestatea S'a a primitu felicitarile consiliului, de ministri, care i-a adresatu urmátorele cuvinte:

— „Dómna!

Între tóte detoriile ce suntemu chemati a impleni, cea mai trumósa si mai placuta este ace'a de a veni in acésta dí de serbatóre inaintea Majestatii Vóstre pentru a depune la petiórele Vóstre, in numele tiei, omagele cele mai calduróse.

Acésta datorie e frumósa si placuta, că-ci cu urarile nóstre Ve prezentamu si tributulu de admiratiune alu tuturoru pentru Majestatea Vóstra.

Déca femeia care stralucesce prin frumusetie, bunetate si virtute, este o podóba mare pentru o tíera, ea devine o binefacere cerésca, cându geniulu a versatu si elu asupr'a ei tóte darurile s'ale. Inaltiatu prin propri'a ei valóre, stralucirea ei e fàra sémênu cându stá pe ace'a inaltíme, de unde póte iucaldí inimele tuturoru spre gânduri bune, de unde póte inflacará pre toti spre fapte marctie, de unde póte dá pilda la ori-ce este bunu si frumosu.

Sciimu toti, că numele Vostru a strabatutu preste munti si preste mari. Mai sciimu inse ér' toti, că prin pén'a vóstra cea marétia s'a respânditu in mari departari vestea despre voinici'a si despre trainici'a românésca.

De ace'a sciutu este in tóta lumea cea mare si intinsa, că mândri'a României este Regin'a Elisabet'a. De ace'a sciutu este, că nmele Vostru se pronuntia in tóte unghiurile tiei cu respectu si cu entusiasm.

Se traíti, Regina, multi si fericiți ani in acestu Regatu in adeveru binecuvêntatu de Domnedieu, luminându prin geniulu Vostru si inves lindu prin bunatatea Vóstra, pre micu si pe mare, pre bogatu si pe seracu, pre celu invetiatu si pre celu nesciutoriu de carte, pre celu fericitu cá si pre celu care suferé — spre bucuri'a si fericierea tiei si a Augustului Vostru Soçiu, a preaiubitului nostru Rege.

Se traíti la multi ani Majestatea Vóstra si M. S. Regele!" —

In decursulu dîlei, unu mare numeru de domni senatori, deputati, inalti functionari si notabili s'au grabitu a-i prezentá urrarile lor.

Majestatile lor au primitu asemenea nenumerate telegrame de felicitare din tóte ughiurile tiei si din strainatate.

— Sér'a, din ordinulu M. S. Reginei, a fostu la teatrulu nationalu o reprezentatiune data pentru copii tuturor scolóloru din capitala, la care au asistatu preste un'a mie de copii de ambele sexe.

Maiestatea S'a Regin'a a onoratu cu presenti'a S'a acésta reprezentatie

Regin'a Romaniei si copii. In ajunulu Cratiunului, M. S. Regin'a României intrunise in apartamentele s'ale private vre-o suta de copilasii din societatea bucurescena. Copii au dantiatu, au gustatu, au avutu o siedintiua de ventrilocie si in cele din urma au fostu fotografati in grupu impregiurulu reginei. — Cine nu a vediutu pre M. S. in mijloculu acestei lumi ténere, nu cunósce pre regin'a. Nu e copilu, pre care se nu-lu desmierde, se nu-lu face se salte pe genunchi! Nimicu glumetiua cá familiaritatea ce repede se stabilesce si sensati'a, cu care unele din copiliie se vedu cá la ele acasa. — Regin'a adóra aceste turbulentie si nu permite se li se puna celu mai micu frâu. — Mamele presente au intielesu lesne, pentru-ce o copiliie inalta si svelta a dísu reginei: „Ne place la d.-t'a; de ce nu ne chemi mai desu?“ Domnedieu singuru sefe, ce stringere de inima trebue se cuprinda pe M. S. cându cu sér'a se stínge in palatu ace'a animatie, cându dispore acelu risu inocentu alu copilului.

Academia romana. — Nr. 3928. *Publicatiune.* De mai multi ani Academia Româna 'si dá neincetate silintie pentru a stringe câtu se póte mai multe documente de totu felulu, cari ar' poté fi de folosu pentru studiarea istoriei natiunei. Numai prin studiulu documenteloru se póte luminá si intielege trecutul némului nostru. — Colectiunile strinse pâna acum'a de Academia cuprindu preste diece mii documente de deosebite felii: chrísóve, cărti domnesci, cărti de judecata si de hotarnicii, anaforale, zapise, foi de zestre s. a.

Academia face apelu la toti acei'a cari posedu documente si hârtii vechi si cari ar' binevoí a contribui la imbogatirea colectiuniloru s'ale. Academia ar' vedé cu cea mai viua multamire interesulu ce i s'ar' aretá in acésta privintia si ar' primi cu tóta recunoscinti'a tóte documentele si alte manuscrise cari i s'ar' darui pentru colectiunile s'ale.

Se voru dá — cându se va esprimá dorinti'a — dela Cancelari'a Academiei copii in scrisóre moderna si traduceri in limb'a româna de ge originalele vechi scrise cu cirlice séu in limbi streine, cari se voru darui.

Tóte documentele si manuscrisele cari se voru trimite, se se adreseze la *Academia Romana* in *Bucuresci*. — Viile multamiri ale Academiei cátra daruitori se voru esprimá si prin „Monitorul Oficial.“

Bucuresci 19 (31) Decembre 1887.
Presiedintele Academiei Române: Kogalniceanu.
— Secretarul generalu: D. Sturdza.

Dlu Dr. Demetriu Ciuta si-a deschisu Cancelari'a advocatuala in Bistriti'a — piati'a principala uru 39. Cea mai vasta clientela si celu mai stralucitu succesu!

Concertu au arangiatu tinerii diletanti din Dobr'a la 7 l. c. cu programulu urmatoriu: 1. „Cavatina“ din oper'a „Kunok“ de Weber, esecutatu de quartetulu instrumentalu; 2. „La Paloma“ si „Medele ruck“ de Weiss, duetu pentru flauta si violina; 3. „Diu'a a apusu“ de A. Pfeil, esecutatu de quartetulu vocalu; 4. „Adagio“ de Beethoven, esecutatu de quartetulu instrumentalu; 5. „Fantasie Espagnola“ in timpu de vals de E. M. solo pentru violina; 6. „Andante“ de Beethoven, esecutatu de quartetulu instrumentalu; 7. „Noru de vijelie“ de cavadi'a, solo de baritonu; 8. „Doi ochi“ de Gr. Ventura, duetu pentru flauta si violina; 9. „Bucurii nevinovate“ de Spohn, esecutatu de quartetulu vocalu; 10. „Hor'a Sinaiei“ de Gr. Ventura, esecutatu de quartetulu instrumentalu. — Venitulu curatu se va intrebuintia pentru biblioteca scolara din Dobr'a.

Concertu impreunatu cu teatru si jocu a arangiatu Reuniunea de cântari din Varadi'a „Unirea“ la 13 l. c. cu urmatóri'a programa: — 1. „Éta diu'a triumfala“ coru barb. de Humpel; 2. „Marsiulu ostasiloru“ coru barb.; 3. „Corulu vênatoriului“ coru barb.; 4. „Nu me uitá“ coru barb.; 5. Teatru „Cinelu cinelu“ comedie cu cântece intr'unu actu. — Dupa ace'a a urmatu joculu, care in deplina vioiciune a duratu pâna aprópe la reversatulu dioriloru.

Necrologu. *Maria Hannia nasc. Badila*, dupa lungi si grele suferintie, in 6 Ian. deminétia la 2 óre in etate de 56 ani, si-a datu nobilulu sufletu in mânilé Creatoriului — deplânsa de soçiuulu seu Ioanu Hannia protopresbiteru si directoru seminarialu in Sibiu, si de o multíme mare de rudenii si cunoscentie. In veci amentirea ei!

Diuaristicu. — „*Românische Revue*“ a intratu in alu IV-le anu alu activitatii s'ale.

Necesitatea unui organu de a informá strainatatea despre starea poporului românu preste totu si mai cu séma a Româniloru din Ungari'a a fostu de multu sémntita si recunoscuta. Conducatoriul poporului românu din monarchi'a austro-ungara atátu la conferintiele nationale din Sibiu precum si mai inainte au ventilatu infiintiarea unui asemenea organu, care inse nu s'a potutu realisé din lips'a sumeloru recerute pentru o întreprindere cá acést'a, apoi si din caus'a, cá n'a fostu sperantia a latí in destulu organulu proiectatu.

La 1885 dlu *Dr. Corneliu Diaconovich* a infiintiatu pre risiculu seu propriu revist'a intitulata „*Românische Revue*“, pentru care luptându de atunci incóce cu cele mai mari greutati si neajunsuri si jertfindu bani si tēmpu, au ajunsu la rezultate fórte imbucurátore.

Caus'a româna prin revist'a s'a a devenitu cu multu mai bine cunoscuta strainatatii si foile straine cele mai de frunte mai cu séma cele din Germani'a, totu mai desu se ocupa in modu fórte simpaticu cu acestu organu de informatiune, care

se tramite în mai multe sute de exemplare la redacțiuni, corporațiuni și celebrități politice și literare din capitalele Europei. Ast'felu direcțiunea dela „Romänische Revue“ a devenit unu întregu birou de informațiune, la care se adresează mai toți scriitorii străini, cari se ocupa cu poporul român și cari până acum și-au luat informațiunile din isvóre de valórea scrierilor companiei: Hunfalvi et Consortes. Apoi vedem că chiar' și barbati politici germani, slavi etc. intra în legatura strînsa cu acésta fóia și figuréza că colaboratorii ei, cu dorint'a de a o vedé adi mîne unu organu centralu alu nationalitatiloru din Ungari'a.

Numerulu exemplareloru gratuite de informațiune crece în continuu și întrece deja numerulu abonatiloru, cari în anulu trecutú n'au fostú nici 300, apoi și dintre acesti'a o însemnata parte a ramasú în restantia cu abonamentulu.

Astadi, dupa rezultatele ajunse prin acésta revista, dupa recunoscint'a exprimata față de d'ens'a la conferint'a din Sibiu și dupa recomandatiunile comitetulu centralu electoralu de acolo, mai cu séma inse dupa-ce s'au încercatu chiar' nimicirea acestei întreprinderi nationale prin unu procesu de presa, sustiênera ei este o detorintia morala, o cestiune de onóre pentru inteligint'a româna. — Recomêdamu dar' abonarea și spriginirea acestei reviste tuturor, cari suntú în stare a jertfi sum'a de 10 floreni pre anu pentru o întreprindere nationala atâtú de însemnata, cu atâtú mai vêrtosu, că-ei direcțiunea tramite dupa fiecare exemplariu abonatu, altulu gratuitu în străinatete. —

„Romänische Revue“ și de acumú înainte se va ocupa pre lînga informațiunile despre starea și aspiratiunile politice ale Româniloru din Ungari'a și Transilvani'a, în partea s'a literara și cu nisuintiele nóstre culturale, cu istori'a nóstra, — publicându tractate științifice, traducțiuni ale productelorú mai însemnate din literatur'a nóstra și împartasiri despre începuturile nóstre în arta.

Fascicululu pe Januarie au aparutu chiar' acum cu unu cuprinsu politicu și literariu bogatu și cu trei ilustrațiuni.

Pretulu abonamentulu face pre unu anu întregu pentru Austro-Ungari'a 10 floreni, pentru Români'a 20 franci în aur, și se tramite direcțiunei în Resicza (Banatu). — Abonamentele se facu numai pre anulu întregu.

„Tribun'a“ a începutú a esí în formatulu celorú mai mari diuaria din tíera și străinatete — fara de a-i-se fi urcatu pretulu de abonamentu, care face pre 1 anu 14 fl., $\frac{1}{2}$ anu 7 fl. și $\frac{1}{4}$ anu 3 fl. 50 cr.

„Gazet'a Transilvaniei“ a începutú a se tipari în propri'a s'a tipografia — infientiata prin Proprietariulu-Editoru și Redactoru alu ei dlu Dr. Aurel Muresianu.

Glume ilustrate.

Bolnav'a vana.

Mediculu. — Intindeti-ve ve rogu limb'a... nó inca... mai multu... și...

Bolnav'a (înterumpédu-lu): — Pentru Ddieu, ce cugetati, dle medicu? Eu nu am limb'a asié de lunga.

Care e obrasnica?

(Urmare a creșterei de moda.)

Mam'a — Indereptu obrasnico, nu te indesu' aici.

Copil'a. — Tu esci obrasnica, că nu me lasi se me uitu la scrisórea t'a.

Proprietariu, Redactoru respundietoriu și Editoru: NICOLAE FEKETE-NEGRUTIU.

Gherl'a. Imprimari'a „Aurora“ p. A. Todoranu 1887.